

Talousvaliokunta

**Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto talouspolitiikan EU-koordinaation arvios-
ta**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto talouspolitiikan EU-koordinaation arviosta (E 14/2020 vp): Talousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä EJ 10/2022 vp — E 14/2020 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Antti Kekäläinen, valtiovarainministeriö
- johtaja, pääekonomisti Penna Urrila, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- kansainvälisten asioiden päällikkö Pekka Ristelä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- tutkimusohjaaja, ennustepäällikkö Ilkka Kiema, Työn ja talouden tutkimus LABORE
- valtiotieteen tohtori Peter Nyberg
- työelämäprofessori Vesa Vihriälä
- akatematutkija Timo Miettinen, Helsingin yliopisto, Eurooppa-tutkimuksen keskus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Valtiontalouden tarkastusvirasto
- Ulkopoliittinen instituutti
- Talouspolitiikan arviointineuvosto
- Suomen Pankki
- BIOS-tutkimusyksikkö
- Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- Finanssiala ry
- työelämäprofessori Martti Hetemäki, Helsinki Graduate School of Economics
- professori Päivi Leino-Sandberg

Viitetiedot

Talousvaliokunta on aikaisemmin antanut asiassa lausunnon TaVL 12/2022 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio tuo esille 9.11.2022 antamassaan tiedonannossa muutoselementtejä, joiden myötä julkisen talouden sopeutusvauhtia kevennettäisiin ja toisaalta seurantaa ja valvontaa tiukennettaisiin.

Finanssipolitiikan kehikko

Komission mallissa keskeisessä roolissa ovat jäsenmaiden tekemät sitovat keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmat (fiscal-structural plan). Prosessin alussa komissio julkaisisi velkakestävyysankkuroidun viiteuran julkisen talouden menoille, minkä jälkeen jäsenvaltiot kävisivät keskustelua komission kanssa keskipitkän aikavälin suunnitelmistaan sekä julkisen talouden sopeutusuran että rakenteellisten uudistusten ja investointien osalta. Jäsenvaltion lähetettyä suunnitelmansa komissioon, komissio arvioisi suunnitelman, minkä jälkeen neuvosto hyväksyisi suunnitelman ja sopeutusuran. Neuvoston hyväksymä suunnitelma sitoi kansallisia vuosibudjetteja vähintään neljäksi vuodeksi. Jäsenvaltiot voisivat hakea pidempää sopeutusaikaa sitoutuessaan merkittäviin rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin. Muutoksia julkisen talouden sopeutukseen voisi tehdä vain poikkeustapauksissa. Jäsenmaat toimeenpanisivat suunnitelmat ja sitä valvottaisiin eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa. Seuranta keskittyisi poikkeamiin tältä neuvoston hyväksymältä sopeutusuralta ja poikkeamat voisivat johtaa liiallisen alijäämän menettelyn käynnistämiseen maissa, joissa velka ylittää 60 % bruttokansantuotesta.

Keskipitkän aikavälin suunnitelma

Keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma tehtäisiin vähintään neljäksi vuodeksi, jona aikana suunnitelmia ei saisi muuttaa kuin poikkeuksellisissa tilanteissa (objective circumstances). Määritelmä kattaisi todennäköisesti myös hallituksen vaihdostilanteet. Suunnitelmat pitäisivät sisällään keskipitkän aikavälin nettomenouran sekä sitoumukset rakenteellisista uudistuksista ja investoinneista. Keskipitkän aikavälin nettomenoura ilmaistaisiin vuosittaisina menokattoina. Myös uudistukset ja investoinnit makrotalouden epätasapainoihin vastaamiseksi esitettäisiin suunnitelmissa tarvittaessa. Uudistusten ja investointien olisi vastattava yhteisiin EUprioriteetteihin ja -tavoitteisiin, mukaan lukien maakohtaisiin suosituksiin. Myös elpymis- ja palautumissuunnitelmien toimet olisi huomioitu elpymis- ja palautumistukivälineen voimassaolon aikana.

Suunnitelmien tulisi ohjata kansallisia talousarvioita koko sopeutusjakson ajan. Jäsenmaiden suunnitelmia rajoitaisi yhtäältä komission prosessin alussa julkaisema enimmäisnettomenojen viiteura, jonka tulisi varmistaa, että velka olisi laskusuunnassa kohti kestävä tasoa suunnitelman lopussa tai "vakaalla tasolla" (prudent levels), ja toisaalta vaatimus kolmen prosentin alijäämiviitearvon kunnioittamisesta.

Jäsenvaltiot voisivat hakea pidempää sopeutusaikaa (enintään kolme vuotta) erityisen merkittävistä syistä, mutta tämän myöntäminen olisi ehdollista sitoutumiselle merkittäviin rakenteellisiin

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

uudistuksiin ja investointeihin. Nämä uudistukset ja investoinnit sovittaisiin komission kanssa ja niiden muuttaminen olisi mahdollista vain erityisen merkittävistä syistä.

Läpinäkyvyyden ja omistajuuden parantamiseksi komissio toisi esille mahdollisuuden kasvattaa itsenäisten finanssipoliittisten valvojien roolia (IFI) tukemassa keskipitkän aikavälin suunnitelmien valvontaa, myös suunnitelmien laadinnan pohjana olevien ennusteiden ja arvioiden etukäteisvalvonnan osalta. Valvojat voisivat esimerkiksi osallistua suunnitelmien ja niiden laadinnan pohjana olevien ennusteiden etukäteisarviointiin. Tämä lisäisi komission mukaan omistajuutta kansallisella tasolla. Instituutiot voisivat myös valvoa nettomenouran mukaisten budjettitulemien toteutumista.

Yksi mittari (single indicator)

Komission kaavailmassa mallissa jäsenmaiden suunnitelmat ja vuositason finanssipoliittinen seuranta keskittyisivät yhteen operationaaliseen mittariin, kansallisesti rahoitettavaan koko julkisen sektorin kattavaan nettomenouraan, jossa menot on määritelty siten, että päätösperäiset tulopuoleen vaikuttavat toimet nettona, korkomenot sekä suhdanteesta johtuvat työttömyysmenot jätettäisiin ulkopuolelle. Tämä mahdollistaisi automaattisten vakauttajien toiminnan, johon lukeutuvat myös tulojen ja menojen muutokset, joihin hallitukset eivät voi suoraan vaikuttaa. Nykyisen kehikon menosäännössä tasoitetaan lisäksi julkisiin investointeihin liittyvää suurta vaihtelua. Kotimaisessa finanssipolitiikan ohjauksessa olisi mahdollista käyttää tämän mittarin kanssa sopuinnossa olevia mittareita, kuten rakenteellista jäämää, mutta EUseurannan piiristä poistuisivat jatkossa mm. velanalentamiskriteeri (ns. 1/20-sääntö) ja rakenteellisen jäämän termein ilmoitettava keskipitkän aikavälin tavoite. On epäselvää, miten komission kaavailut vaikuttaisivat finanssipoliittiseen sopimukseen.

Merkittävien ja kohtuullisten velkahaasteiden maille komissio antaisi nettomenoille viiteuran vähintään neljäksi vuodeksi. Komission nettomenoille julkaisema viiteura olisi ankkuroitu velkakestävyysasteeseen, eli merkittävien ja kohtuullisten julkisen talouden haasteiden maille velan olisi pysyttävä laskevalla uralla sopeutumisajan jälkeen ilman uusia julkisen talouden sopeutustoimia ja alijäämä olisi alle kolmen prosentin viitearvon keskipitkällä aikavälillä. Näin ollen jäsenmaiden monivuotinen nettomenoura voitaisiin ilmaista myös rakenteellisen perusjäämän tasona, joka olisi saavutettava neljän vuoden sopeutusjakson lopussa. Komissio julkaisisi velkakestävyysanalyysin sekä viitekehitysuran ja sitä vastaavan rakenteellisen perusjäämän tason (neljän vuoden sopeutumisajan lopussa).

Velkakestävyysanalyysin mukaisesti korkean riskin eli merkittävien velkahaasteiden maille nettomenojen viiteuran tulisi varmistaa, että nelivuotisen suunnitelman jälkeinen kymmenen vuoden velkaura muuttumattoman politiikan oletuksella olisi uskottavasti ja jatkuvasti laskevalla uralla. Lisäksi alijäämän tulisi olla alle kolmen prosentin viitearvon muuttumattoman politiikan oletuksella saman kymmenen vuoden aikana. Kohtuullisten velkahaasteiden maille kymmenvuotisen velkauran tulisi olla korkeintaan kolme vuotta nelivuotisen suunnitelman jälkeen uskottavasti ja jatkuvasti laskevalla uralla muuttumattoman politiikan oletuksella. Lisäksi alijäämän tulisi olla alle kolme prosenttia BKT:sta muuttumattoman politiikan oletuksella saman kymmenen vuoden aikana.

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

Komissio arvioisi nettomenojen viiteurien uskottavuutta stressitesteillä ja stokastisella analyysillä, ottaen huomioon shokit lyhyelle ja pitkälle korolle, nimelliselle BKT-kasvulle, perusjäämälle ja nimellisille valuuttakursseille. Tulokset, data ja metodologia olisivat julkisia. Komissio arvioisi myös, pysyykö alijäämä uskottavasti alle kolmen prosentin kymmenen vuoden aikana.

Matalan velkahaasteen maille alijäämän tulisi olla kymmenen vuoden tarkastelujaksolla vertailuarvon alapuolella korkeintaan kolme vuotta nelivuotisensuunnittelujakson jälkeen.

Julkisen talouden seuranta

Keskipitkän aikavälin suunnitelmien toteutumista seurattaisiin neuvoston hyväksymän monivuotisen nettomenouran noudattamisen perusteella. Seuranta ja toimeenpano tehtäisiin yhä vuosittaisen raportoinnin perusteella, mutta siinä keskityttäisiin enemmän keskipitkän aikavälin suunnitelmien noudattamiseen. Kansallisesti rahoitettujen menojen olisi pysyttävä sovitun monivuotisen nettomenouran asettamissa rajoissa.

Automaattisten vakauttajien toiminta ei vaikuttaisi nettomenouraan, joten suhdanteeseen perustuvia poikkeamia urasta ei sallittaisi. Jäsenvaltiot saisivat halutessaan vapaasti tehdä lisäinvestointeja ja -uudistuksia, mutta niillä ei olisi vaikutusta sovittuun monivuotiseen nettomenouraan.

Yleinen poikkeuslauseke säilytettäisiin sellaisia tilanteita varten, joissa koko euro- tai EU-aluetta kohtaisi merkittävä negatiivinen shokki. Se sallisi jäsenmaiden väliaikaisen poikkeamisen sovitulta julkisen talouden uralta. Lisäksi poikkeuksellisten olosuhteiden lauseke sallisi yksittäisen jäsenvaltion poikkeamisen sovitulta keskipitkän aikavälin nettomenouralta, mikäli jäsenvaltion taloutta kohtaisi julkiseen talouteen kohdistuva merkittävä shokki, johon valtiolta ei pystyisi vaikuttamaan. Sekä yleinen poikkeuslauseke että jäsenmaakohtainen lauseke vaatisivat neuvoston hyväksynnän.

Sovitun nettomenouran noudattamista seurattaisiin jatkuvasti, erityisesti vuosittaisiin edistymisraportteihin ja liiallisen alijäämän menettelyn (EDP) dataan perustuen. Komissio arvioisi euroalueen jäsenmaita ja niiden nettomenourien toteutumista myös syksyisin alustavien talousarvio- ja suunnitelmien perusteella. Finanssipoliittiset suositukset poistuisivat keskipitkän aikavälin suunnitelmiaan noudattavilta jäsenmailta. Komissio tai neuvosto voisivat antaa varoituksia tai suosituksia jäsenmaille, mikäli ne havaitsevat riskin 3 prosentin alijäämän viitearvon ylittämistä tai poikkeamisesta sovitulta nettomenouralta.

Eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa seurattaisiin sovittujen uudistusten ja investointien tekemistä. Kansalliset keskipitkän aikavälin suunnitelmat sisältäisivät aikataulun investointien ja uudistusten toimeenpanolle. Jäsenvaltiot raportoisivat edistymisestään vuosittain samalla kun ne raportoivat maakohtaisiin suosituksiin liittyviin politiikkatoimiin.

Julkisen talouden menettelyt ja sanktiot

Liiallisen alijäämän menettely (EDP) kolmen prosentin alijäämäkriteerin rikkomisesta säilytettäisiin ennallaan. Velkaan perustuva EDP käynnistyisi jatkossa maille, joissa velka ylittää 60 prosentin viitearvon ja jotka poikkeavat neuvoston hyväksymältä nettomenouralta. Vakaas- ja kas-

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

vusopimuksen ennaltaehkäisevän osan merkittävän poikkeaman menettely poistettaisiin. Ennaltaehkäisevässä osassa voitaisiin kuitenkin antaa artiklan 121 mukaisesti varoituksia ja suosituksia jäsenmaille näiden ollessa vaarassa joutua liiallisen alijäämän menettelyyn.

Niille maille, jotka ovat sitoutuneet rakenteellisiin uudistuksiin ja investointeihin pidemmän sopeutusajan vastineeksi, komissio kaavailee uuden työkalun käyttöönottoa maiden jättäessä uudistuksia ja investointeja toteuttamatta. Työkalun avulla EU voisi pyytää jäsenvaltiolta uutta rajoitavampaa monivuotista nettomenouraa, joka EU-jäsenmaiden osalta varmistaisi julkisen talouden laadun paranemisen. Tällöin palattaisiin alkuperäiseen sopeutuspolkuun, ja euromaille työkalun kautta olisi mahdollista määrätä rahallisia sanktioita.

Nykyisten rahallisten sanktioiden käyttämisen kynnystä madallettaisiin alentamalla sanktioiden suuruutta. Lisäksi komissio tuo esille mahdollisuuden lisätä mainehaittoihin perustuvien sanktioiden käyttöä. Mainesanktioiden asemaa kasvatettaisiin vaatimalla esimerkiksi EDP:ssä olevan jäsenvaltion ministerit esittämään Euroopan parlamentille toimia, joilla jäsenvaltio vastaa EDP-suositukseen. Komissio mainitsee myös rakennerahastoihin ja elpymis- ja palautumistukivälineeseen sisältyvän ns. makrotaloudellisen ehdollisuuden ja maksatusten keskeytyksen mahdollisuuden tehokkaamman käytön sellaisille jäsenvaltioille, jotka eivät ole tehneet toimia liiallisen alijäämän korjaamiseksi.

Makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely (MIP)

Komissio suunnittelee muutoksia myös makrotalouden epätasapainoa koskevaan menettelyyn. Sitä kehitettäisiin tiedonannon mukaan ennaltaehkäisevämmäksi ja dynaamisemmaksi. Sen vaikuttavuutta vahvistettaisiin ja toimeenpanossa painotettaisiin sitoutumista politiikkatavoitteisiin (uudistuksiin). Tavoitteena olisi myös makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn vahvempi valvonta ja toimeenpano, mikä tarkoittaisi liiallisen epätasapainon menettelyn (EIP) käyttöä työkaluna maissa, joissa on liiallisia epätasapainoja.

Komissio tuo esille, että se lisäisi makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn puitteissa dialogia jäsenmaiden kanssa tarkoituksena parantaa omistajuutta ja saavuttaa parempi toimeenpano. Jäsenmaat kävisivät maakohtaisten syväanalyysien ja suositusten pohjalta dialogia komission kanssa ja sitoutuisivat keskipitkän aikavälin tavoitteisiin suunnitelmissa. Komissio mainitsee, että tavoitteena olisi saada jäsenmaat sitoutumaan menettelyn puitteissa havaittuihin uudistustarpeisiin.

Komissio toteaa myös, että menettelyn ennaltaehkäisevää roolia pyritäisiin vahvistamaan, mikä tarkoittaisi menettelyn puitteissa tehtävien tarkastelujen muuttamista eteenpäin katsovammiksi ja virtasuureiden (flow-related variables) lisäämistä tarkasteluun. Ennaltaehkäisevyyden tarkoituksena on tehdä menettelystä dynaamisempi ja tarkastella enemmän riskien kehitystä sekä politiikan toimeenpanoa. Ennaltaehkäisevyyden vahvistaminen tarkoittaisi mahdollisesti myös säännöllisempiä syväanalyysseja. Myös jäsenmaiden siirtymiseen pois MIP-menettelystä luotaisiin selkeät kriteerit, jotka voisivat perustua esimerkiksi havaittujen epätasapainojen vähenemiseen, niiden ennustettuun jatkuvaan parantumiseen tai sitoutumiseen tiettyihin politiikkatoimiin.

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

Uudistuksessa MIP-menettelyn puitteissa tavoiteltaisiin myös EU-tason ja euroalueen ulottuvuuden lisäämistä epätasapainojen tarkasteluun. EU- ja euroalueen näkökulmaa vahvistettaisiin lisäämällä MIP-tulostauluun EU- ja euroalueindikaattoreita. Tarkoituksena olisi tarkastella epätasapainoja, jotka voisivat olla koko EU:lle tai euroalueelle haitallisia. Näin läikkymisvaikutukset otettaisiin huomioon ja syntyisi myös yhteys euroalueen suositusten ja MIP:n välillä.

Komissio tavoittelee myös synergiaa MIP-menettelyn ja (uuden) finanssipoliittisen kehikon välillä. Tämä tarkoittaisi maille, joissa on havaittu makrotalouden epätasapainoja, epätasapainoja korjaavien uudistusten ja investointien lisäämistä finanssipoliittisrakenteellisiin suunnitelmiin. Tämä tarkoittaisi myös sitä, että jos edellä mainittuja uudistuksia tai investointeja ei toteutettaisi liiallisten epätasapainojen maissa, ne joutuisivat mahdollisesti liiallisten epätasapainojen menettelyyn. Tähän menettelyyn joutuessa jäsenmaiden tulisi esittää uusi finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma, joka toimisi liiallisen epätasapainon menettelyn puitteissa korjaavana toimintasuunnitelmana.

Ohjelmamaiden seuranta

Tehostettu seuranta on havaittu joustavaksi kriisinratkaisun työkaluksi, joka osoittautui erittäin toimivaksi Kreikan siirtymässä ohjelmamaasta jälkiseurantaan. Tehostettu seuranta on myös arvokas työkalu ennakkovaroitusten antamiseen ja tilanteeseen puuttumiseen ennen jäsenmaan ajautumista makrotaloudelliseen sopeutusohjelmaan.

Entisten ohjelmamaiden jälkiseurannassa keskityttäisiin voimakkaammin i) lainojen takaisinmaksukykyyn, ii) ohjelmien aikana aloitettujen uudistusten valmistumisen valvomiseen sekä iii) maksukykyyn ja markkinoillepääsyn arviointiin sekä niiden ylläpidon mahdollisesti vaativiin korjaustoimiin. Jälkiseurantaa voitaisiin keventää ajan kuluessa, mikäli taloudellinen tilanne ja uudistusten valmistuminen sen sallisivat. Seurantaa voitaisiin myös tehostaa uudestaan, mikäli jälkiseurannan aikana tilanne heikentyisi.

Jatkoaskeleet

Komissio toteaa tiedonannossa harkitsevansa lainsäädäntöehdotuksia tiedonannossa mainittujen suuntaviivojen ja jatkokeskusteluiden pohjalta. Komission työohjelman mukaan komissio olisi antamassa talouspolitiikan EU-koordinaation arviointiin liittyviä (lainsäädäntö)ehdotuksia vuoden 2023 ensimmäisen neljänneksen aikana. Tiedonannon mukaan komissio toivoo yhteisymmärryksen talouspolitiikan koordinaatiokehikosta jäsenmaiden kanssa löytyvän ennen vuoden 2024 budjettiprosesseja.

Valtioneuvoston kanta

Suomen kantoja talouspolitiikan koordinaatiokehikon arviointiin on määritelty valtioneuvoston E-kirjeessä E 14/2020 vp. ja E-jatkokirjeessä EJ 12/2021 vp. Talouspolitiikan koordinaatiokehikosta on linjattu valtioneuvoston selonteossa EU-politiikasta VNS 7/2021 vp.

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

Suomi jatkaa aktiivista osallistumistaan keskusteluihin talouspolitiikan koordinaatiokehikon ja EU:n finanssipolitiikan sääntöjen kehittämisestä. Suomi on suhtautunut avoimesti eri kysymysten ja vaihtoehtojen tutkimiseen.

Komission 9.11.2022 tiedonannon sisältämiin keskeisiin uudistusajatuksiin Suomi toteaa seuraavaa:

Finanssipoliittinen kehikko

Keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmat

Komission kaavailemat jäsenvaltioiden keskipitkän aikavälin finanssipoliittisrakenteelliset (*fiscal-structural*) suunnitelmat vastaisivat pitkälti Suomen omaa keskipitkän aikavälin suunnittelua painottavaa lähestymistapaa. Suomi kuitenkin korostaa, että kansallisen omistajuuden näkökulmasta on tärkeää, että jäsenmailla olisi liikkumavaraa kansallisessa julkisen talouden sopeutusurien suunnittelussa, myös valittavien mittareiden suhteen. Suomi katsoo, että komission kaavailemien kansallisten viiteurien julkaisemisen vaikutukset olisivat helpommin ymmärrettävissä komission konkreettisten esimerkkien avulla.

Suomi pitää perusteltuna, että merkittävät rakenteelliset uudistukset ja investoinnit suunniteltaisiin myös keskipitkällä aikavälillä osana julkisen talouden suunnittelua, mutta katsoo, että EU:lle sitoumuksia niistä tulisi antaa vain maissa, jotka hakevat pidempää sopeutusaikaa. Suomi korostaa, ettei näiden suunnitelmien valmistelun komission kanssa tulisi hidastaa kansallista julkisen talouden päätöksentekoa.

Kansallisen omistajuuden kannalta olisi keskeistä, että kansalliset demokraattiset prosessit huomioidaan suunnitelmien valmistelussa ja niiden muuttamisessa sekä uudistus- ja investointisuunnitelmia tehtäessä. Suunnitelmista neuvoteltaessa tulisi kunnioittaa monenvälisen seurannan periaatteita jäsenmaiden tasapuolinen kohtelu varmistaen.

Suomi pitää oikeansuuntaisena komission ajattelua siitä, että tekemällä merkittäviä rakenteellisia uudistuksia jäsenmaat voisivat saada lisäsopeutusaikaa, mutta sen tulisi olla kestoaltaan rajattu. Suomi pitää komission ajatusta enintään kolmen vuoden lisäajasta kannatettavana. Investointien osalta vaikutuksia tulisi arvioida lyhyemmällä ja pidemmällä aikavälillä. Suomi huomauttaa, että vaikka myös investointien pidemmän aikavälin julkista taloutta vahvistavat vaikutukset tulisi huomioida, lyhyellä aikavälillä julkiset investoinnit rasittavat julkista taloutta. Suomi pitää tärkeänä saada komissiolta merkittävästi lisätietoa siitä, millaisia investointeja lisäsopeutusajan perusteeksi voitaisiin hyväksyä. Suomen näkökulmasta keskeistä on, ettei investointeihin pohjautuva sopeutusuran pidentäminen tosiasiallisesti voisi vaarantaa julkisen talouden pitkän aikavälin velkakestävyyttä jäsenmaissa. Julkisten investointien hyväksymisen tulisi perustua huolelliseen analyysiin siitä, että ne tosiasiallisesti hillitsisivät julkisia menoja tai parantaisivat potentiaalista kasvua eivätkä syrjäyttäisi yksityisiä investointeja. Yleisesti Suomi pitää tärkeänä, että soveltuville uudistuksille ja investoinneille asetettaisiin selkeät ja läpinäkyvät vaatimukset, jotta varmistettaisiin julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys. Investointien pitäisi vähintäänkin voida uskottavan tutkimustiedon perusteella arvioida hyödyttävän julkisen talouden tasapainoa niin, että ne maksaisivat itsensä kohtuullisella aikajänteellä.

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

Yksi mittari (single indicator)

Suomi arvioi alustavasti, että useaksi vuodeksi suunniteltava nettomenoura saattaisi yksinkertaistaa sääntökehikkoa ainoana seurattavana indikaattorina, mutta sen yksityiskohdista ja yhteydestä velkakestävyys tulisi saada tarkempaa tietoa. Käytettävien indikaattorien tulisi ensisijaisesti mahdollistaa yhteismitallinen näkymä jäsenvaltioiden velkakestävyydestä sekä finanssipoliittinen seuranta EU:n tasolla. Suomi korostaa, että erityisesti alhaisen riskitason jäsenmailla tulisi olla laaja mahdollisuus omien mittareiden käyttöön kansallisessa finanssipolitiikan ohjauksessa. Komission esitystä nettomenourasta tulee tarkastella myös siitä näkökulmasta, että sääntökehikon ja siinä käytettävien indikaattoreiden on mahdollistettava suhdannetilanteeseen nähden oikeinmitoitettun finanssipolitiikan harjoittaminen.

Suomi katsoo, että komission ajatus velkakestävyys merkityksen korostamisesta sopeutusurien määrittelyssä on oikeansuuntainen. Lisätietoa kuitenkin tarvitaan mm. velkakestävyys määritelmästä ja laskentatavoista, joista sopiminen edellyttäisi monenkeskistä valmistelua. Vaikka jonkinasteinen eriyttäminen jäsenmaiden sopeutusurissa voisi olla tarkoituksenmukaista, olisi samalla varmistettava jäsenmaiden tasapuolinen kohtelu.

Julkisen talouden menettelyt ja sanktiot

Suomi pitää myönteisenä alijäämään perustuvan liiallisen alijäämän menettelyn säilyttämistä nykyisellään. Suomi pitää komission lähtökohtia velkaan perustuvan liiallisen alijäämän menettelyn osalta kannatettavina, mutta menettelyn selkeyttämisestä ja yksityiskohdista, kuten menettelyyn johtavan poikkeaman koosta, tarvitaan vielä lisätietoa. Suomi katsoo, että rahallisten sanktioiden säilyttäminen on perusteltua. Lisäksi, Suomi katsoo vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan keskittymisen komission varoituksiin ja neuvoston suosituksiin, ts. merkittävän poikkeaman menettelyn käyttämättä jättämisen, olevan paremmin linjassa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 121 artiklan kanssa.

Edellä mainituista syistä Suomi pitää tärkeänä saada lisätietoja ja suhtautuu alustavan varauksellisesti kaavailtuun uuteen työkaluun, jolla pyritäisiin estämään uudistusten ja investointien peruuttaminen jäsenvaltioissa, joille on ko. uudistusten ja investointien perusteella sovittu pidempi sopeutusaika. Suomen alustavan arvion mukaan uuden työkalun luominen ei vaikuttaisi välttämättömältä, vaan asia voitaisiin toteuttaa vakaus- ja kasvusopimuksen menettelyjen kautta. Uusi työkalu ei myöskään yksinkertaistaisi kehikkoa.

Suomi pitää perusteltuna, että vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen ja kansallisten poikkeuslausekkeiden käyttöönottoa selkeytettäisiin, mutta niiden aktivoimisen tulisi olla mahdollista vain erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Itsenäiset finanssipolitiikan valvojat

Suomi pitää itsenäisiä finanssipolitiikan valvojia hyödyllisenä keinona tehostaa kansallisen finanssipolitiikan valvontaa mutta ei näe perusteltuna, että valvojat osallistuisivat jatkossa myös yllä mainittujen suunnitelmien laadintaan. Riippumattomien finanssipolitiikan valvojien roolin tulisi olla myös jatkossa tarkoin määritelty rajoittuen uusien tehtävien osalta ensisijassa suunni-

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

telmien toteuttamisen valvontaan. Myös valvonnassa päällekkäisyyttä komission tekemän valvonnan kanssa tulee välttää määrittelemällä tehtävät selvästi.

Makrotaloudellisten epätasapainojen menettely

Makrotalouden epätasapainoilla (kuten työttömyydellä, yksityisen sektorin velkaantumisella ja rahoitussektorin vastuilla) on yhteys julkisen talouden kestävyyteen ja niiden huolellinen seuranta ja monenvälinen valvonta tulee varmistaa myös jatkossa. Suomi suhtautuu myönteisesti komission kehitysehdotukseen menettelyn aiempaa ennaltaehkäisevämmästä roolista ja sen keskittymisestä makrotalouden epätasapainoihin. Pääpaino tulisi olla rahaliiton vakautta vaarantavissa epätasapainoissa. Liiallisen epätasapainon menettelyn käynnistämistä ja sen suhdetta uuteen työkaluun on syytä tarkastella tarkemmin.

Suomi muodostaa tarkempia kantoja asiaan tarpeen mukaan asian edetessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Taustaa

Euroopan komissio julkaisi 9.11.2022 tiedonannon kaavailemistaan uudistuksista talouspolitiikan EU-koordinaatioon. Tiedonanto on jatkoa komission vuonna 2020 aloittamalle keskustelulle säännönmukaisen talouspolitiikan EU-koordinaatiokehikon uudistamisesta. Komissio on ilmoittanut, että se aikoo antaa asiaa koskevat lainsäädäntöehdotukset vuoden 2023 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana.

Talousvaliokunta viittaa aiemmin asiasta lausumaansa (TaVL 12/2022 vp — E 14/2020 vp ja TaVL 19/2021 vp — VNS 7/2021 vp) ja toteaa, että toimiva ja oikeita asioita arvioiva talouspolitiikan koordinaatio ja siihen liittyvä sääntöjen tehokas toimeenpano ja valvonta ovat tärkeä väline jäsenmaiden julkisten talouksien tasapainon sekä EU:n kasvun ja kilpailukyvyn edistämisen näkökulmasta. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että Suomi osallistuu aktiivisesti meneillään olevaan uudistustyöhön ja panostaa myös sitä koskevaan vaikuttamistyöhön tehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Talousvaliokunta viittaa myös EU-selonteosta antamaansa lausuntoon (TaVL 19/2021 vp — VNS 7/2021 vp) ja huomauttaa, että EU-selonteossa ei ole lainkaan tarkasteltu EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen tulevaisuutta.

Talouspolitiikan koordinaatiokehikon uudistamistarve

Nykyiset EU:n talouspolitiikan koordinaatiota koskevat säännöt ovat tietyiltä keskeisiltä osiltaan osoittautuneet huonosti toimiviksi. Taustalla on useita selvästi nähtäviä ongelmia, kuten sääntöjen kyvyttömyys hillitä velkaantumista ns. normaaleina aikoina sekä niiden monimutkaisuus ja kyvyttömyys korjata makrotaloudellisia epätasapainoja. Ne eivät myöskään tue riittävästi julkisen talouden alijäämä- ja velkatavoitteiden ja toisaalta talouskasvuun ja vihreään siirtymään liittyvien julkisten investointien yhteensovittamista.

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä ja asiantuntijalausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan talouspolitiikan koordinaation uudistaminen on tarpeen. Pää tavoitteena tulisi edelleen olla se, että estetään jäsenmaita ajautumasta sellaisen liiallisen velkaantumisen tilanteeseen, joka aiheuttaa haittaa muille jäsenmaille. Valiokunta huomauttaa, että nykyinen ja odotettavissa oleva talouden toimintaympäristö ja siihen oikealla tavalla vastaavan talouspolitiikan ohjaamisen keinojen löytäminen ja mitoittaminen on vaativa tehtävä. Koronapandemian aiheuttaman talousshokin sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän ohella myös geopolitiittinen ympäristö on muuttunut haasteellisemmaksi. Venäjän hyökkäyssodan vaikutusten lisäksi tämä näkyy muun muassa eri talousalueiden pyrkimyksinä vahvistaa omaa teollista tuotantoaan. Esimerkiksi Yhdysvallat on viime aikoina tehnyt voimakkaita ja jopa protektionistisia aloitteita oman teollisen tuotantonsa vahvistamiseksi ja suojaamiseksi.

Tiedonannon sisältämien keskeisten uudistusten arviointia

Yleisiä huomioita

Komission tiedonannon linjaukset pyrkivät vastaamaan nykyisen järjestelmän puutteisiin niin, että finanssipolitiikan sääntöjä muokataan jäsenmaakohtaisemmiksi. Kaikkia maita kuitenkin koskisi yhdenmukainen velkakestävyys tavoite sekä perustamissopimuksen mukainen kolmen prosentin alijäämärajoite ja 60 prosentin velkaraja.

Uudistuksen keskeisimmän elementin muodostaisivat jäsenmaiden laatimat keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmat, niiden täytäntöönpano sekä täytäntöönpanon valvonta. Finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien pohjana olisivat komission kullekin jäsenmaalle erikseen laatimat maakohtaiset velkakestävyysanalyysit eli nettomenourat, jotka neljän vuoden kuluessa johtavat velkasuhteen pysyvään laskemiseen ennustetun talouskehityksen oloissa. Neuvosto hyväksyy suunnitelman, ja se sitoo jäsenmaan talouspolitiikkaa neljän vuoden ajan. Tilanteessa, jossa jäsenmaan velkasuhde ylittää 60 prosenttia, poikkeaminen neuvoston hyväksymältä nettomenouralta tai kolmen prosentin alijäämärajoitteen rikkominen johtaisi EU:n perustamissopimuksen mukaisen liiallisen alijäämän prosessin käynnistämiseen.

Talousvaliokunta toteaa, että komission ehdotus ei ratkaise EU:n finanssipolitiikan perusongelmaa, joka liittyy sen tehokkuuteen ja uskottavuuteen. Talousvaliokunta kuitenkin yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä ja useissa asiantuntijalausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan suunnitellun uudistusmallin peruskehikko on parannus nykytilaan. Se yksinkertaistaa valvontamekanismia, mutta kuitenkin niin, että kaikkia jäsenmaita koskevat yhdenmukainen velkakestävyys tavoite sekä nykyiseen tapaan kolmen prosentin alijäämärajoite ja 60 prosentin velkaraja.

Talousvaliokunta toteaa, että sekä nykyisen että suunnitellun talouspolitiikan koordinaatiomallin suurimpia haasteita ovat jäsenmaiden omistajuuden sekä sääntöjen noudattamisen ja niiden tehokkaan täytäntöönpanon varmistaminen. Jäsenmaiden omistajuutta on pyritty varmistamaan yllä kuvatuilla jäsenmaakohtaisilla räätälöidyillä suunnitelmilla. Komission tiedonannossa esitetty menettely muistuttaa EU:n elpymisvälineen mukaista jäsenmaiden RRF-ohjelmien valmistelussa noudatettua menettelyä, jossa komissio räätälöi RRF-ohjelmat yhdessä kunkin jäsenmaan kanssa, ja komissio valvoo niiden täytäntöönpanoa. Tarkoituksena on todennäköisesti vahvistaa

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

samaan tapaan jäsenmaiden omistajuutta finanssipoliittis-rakenteellisista suunnitelmista, minkä uskotaan edistävän niiden täytäntöönpanoa jäsenmaissa. Valiokunta huomauttaa, että RRF-ohjelmissa on kysymys EU:n yhteisten varojen käyttämisestä jäsenmaiden tarpeisiin, kun taas tiedonannon mukaisen menettelyn tavoitteena on jäsenmaiden velkasuhteen pienentäminen ilman tukea yhteisistä varoista. Näin ollen tilanteet ovat olennaisesti erilaiset, eivätkä RRF-ohjelmien täytäntöönpanosta saadut positiiviset kokemukset välttämättä varmista tiedonannon mukaisten finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien tehokasta täytäntöönpanoa.

Omistajuutta kannustetaan myös rahallisia sanktioita koskevien sääntöjen muutoksilla niin, että niitä voitaisiin kohdistaa jäsenmaihiin nykyistä useammissa tilanteissa. Lisäksi harkitaan mainehaittoihin perustuvien sanktioiden käyttöönottoa, mikä voisi tarkoittaa esimerkiksi jäsenvaltioiden velvollisuutta perustella toimiaan julkisuudessa. Valiokunta pitää näitä ehdotuksia oikeasuuntaisina, mutta ei riittävinä.

Jäsenmaakohtaiset toimet ja tasapuolisen kohtelun turvaaminen

Uudistetussa kehikossa jäsenmaat jaettaisiin kolmeen ryhmään, joita olisivat merkittävien, kohtuullisten ja vähäisempien velkahaasteiden maat. EU:n rooli ohjauksessa ja valvonnassa vaihtelisi sen mukaan, millainen velkakestävyys jäsenmaalla on. Asiantuntijalausunnoissa on todettu, että erityistä huomiota tulisi kiinnittää paljon velkaantuneiden maiden sopeutusurien toimeenpanon valvontaan. Komissio on aiemmin osoittanut huomattavaa joustavuutta tilanteissa, joissa ylivelkaantuneet jäsenmaat ovat poikenneet yhteisistä pelisäännöistä. Valiokunta toteaa, että riippumatta siitä millainen talouspolitiikan koordinaation malli valitaan, sen onnistunut toteuttaminen edellyttää aina myös kaikkien jäsenmaiden sitoutumista ja konkreettisia toimia velkakestävyysparantamiseksi. Valiokunta korostaa, että jäsenmaakohtainen tarkastelu ei saa ruokkia moraalikatoa jäsenmaissa eli mahdollistaa esimerkiksi välttämättömien veronkorotusten tai menoleikkauksien lykkäämistä. Jäsenmaiden vastuuta omasta taloudestaan pitää korostaa ja pyrkiä suitsimaan käsitystä, että ylivelkaantuneiden jäsenmaiden talouksia pelastetaan EU:n yhteisin varoin.

Valtioneuvoston kirjelmässä ja useissa asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että jäsenmaakohtaisia suunnitelmia koskevat neuvottelut todennäköisesti käytäisiin kahdenkeskisesti komission ja kyseisen jäsenvaltion välillä. Valtioneuvoston kirjelmässä korostetaan monenkeskisen dialogin merkitystä ja menettelyjen läpinäkyvyyden turvaamista. Talousvaliokunta yhtyy tältä osin valtioneuvoston kantaan ja toteaa, että lisäksi jäsenmaiden tasapuolinen kohtelu edellyttää, että velkakestävyystavoitteet ja niiden saavuttaminen perustuvat selkeisiin, läpinäkyviin ja yhteisiin pelisääntöihin ja menettelyihin.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että suunniteltu talouden ohjauskehikko antaa komissiolle huomattavan suuren toimivallan jäsenmaiden talouden suunnittelussa, toimeenpanossa sekä keinojen valinnassa. Useissa asiantuntijalausunnoissa on tältä osin korostettu riippumattomien tahojen hyödyntämisen merkitystä prosessin eri vaiheissa. Valiokunta toteaa, että mahdollisuus hyödyntää eri vaiheissa riippumattomia tahoja prosessien tasapuolisuuden ja läpinäkyvyyden turvaamiseksi tulisi jatkoneuvotteluissa selvittää huolellisesti.

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

Investoinnit

Tulevina vuosikymmeninä yhteiskuntien investointitarpeet ovat massiiviset. Investointeja tul-
laan tarvitsemaan erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseen, Euroopan ja jäsen-
valtioiden talouksien kasvun ja kilpailukyvyn parantamiseksi sekä strategisten alojen toimivuu-
den varmistamiseksi. Venäjän hyökkäyssota ja epävarma geopoliittinen tilanne lisäävät myös
osaltaan investointien tarvetta. Tilanteen haasteellisuutta lisäävät investointien hintaa nostava
korkea inflaatio sekä nousevat korot.

Talousvaliokunta toteaa, että ensisijaisena tavoitteena tulee olla, että investoinnit toteutetaan
mahdollisimman pitkälti yksityisellä rahalla ja yksityisinä investointeina niin, että pyritään luo-
maan niille mahdollisimman houkutteleva toimintaympäristö. On kuitenkin selvää, että myös jul-
kista ohjausta ja julkisia investointeja tarvitaan erityisesti mittaluokaltaan suurien ja yhteiskun-
nalliselta merkitykseltään tärkeiden investointien toteutumisen varmistamiseksi. Pääsääntönä tu-
lisi olla myös, että tutkimus- ja innovaatiotoimintaan ja vihreään siirtymään liittyvät investoinnit
toteutetaan kunkin jäsenvaltion toimesta niiden tarpeita ajatellen. Kuitenkin myös rajat ylittäviä
investointeja varmasti tarvitaan.

Komission tiedonannossa ja suunnitellussa talouden ohjauskehikossa tämä tarve on huomioitu.
Suunnitellun talouden ohjausmekanismissa tärkeitä EU:n päämääriä toteuttaville investoinneille
ja rakenneuudistuksille annetaan tilaa ja annetaan jäsenmaalle finanssipoliittis-rakenteellisessa
suunnitelmassa normaalia enemmän aikaa sopeuttaa taloutensa vaaditulle uralle. Talousvalio-
kunta pitää tätä periaatetta kannatettavana ja korostaa, että komission varsinaisissa talouden oh-
jauskehikkoa koskevissa säädösehdoituksissa ja niiden käsittelyssä investointeja koskevat näkö-
kohdat tulee huomioida huolellisesti.

Talousvaliokunta toteaa, että tässä vaiheessa tulevan ohjauskehikon investointeja koskeviin ky-
symyksiin on mahdotonta ottaa yksityiskohtaisesti kantaa, koska tiedonanto sisältää vain melko
yleisen kuvauksen komission suunnitelmista. Valiokunta kuitenkin toteaa, että ohjauskehikon tu-
lisi mahdollistaa erityisesti sellaisia investointeja, jotka edistävät talouskasvua, tuottavuutta ja
kilpailukykyä ja jotka maksavat itsensä takaisin tietyllä aikavälillä.

Talousvaliokunta korostaa vielä, että investointeja koskevat näkökohdat tulee arvioida laajem-
min kuin yksinomaan finanssipolitiikan näkökulmasta. Sekä yksityisten että julkisten investoin-
tien onnistuminen edellyttää niiden tavoitteita tukevaa ja usein useaa eri politiikkasektoria kos-
kevaa lainsäädäntöä ja mahdollisesti myös muita toimenpiteitä. Tämä tulisi huomioida asiaa kos-
kevissa jatkoneuvotteluissa.

Komission 9.11.2022 antama tiedonanto nostaa jäsenvaltioiden puolustuskyvyn vahvistamisen
yhdeksi keskeiseksi lähitulevaisuuden investointikohteeksi. Talousvaliokunta kiinnittää huomio-
ta siihen, että kirjelmässä ei kuitenkaan lähemmin tarkastella puolustuskyvyn nostamisen ja Uk-
rainan tukemisen vaikutuksia jäsenvaltioiden julkiseen talouteen ja velkakestävyyteen. Talousva-
liokunta katsoo, että kyse on investointien näkökulmasta merkittävästä kysymyksestä, koska pa-
nostukset puolustuskyvyn vahvistamiseen voivat vaikuttaa jäsenmaiden velkakestävyyteen sekä
jäsenmaiden mahdollisuuksiin investoida muihin poliittisiin prioriteetteihin kuten vihreään ja di-
gitaaliseen siirtymään. Lisäksi valiokunta viittaa lausuntoonsa TaVL 23/2022 vp — VNS 1/2022

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

vp, jossa tuodaan esiin, että talouskehitys on herkkä geopolittisille muutoksille ja epävarmuudet liittyen sotilaallisten tai muiden yhteiskuntaa vahingoittavien toimien kohdistamiseen Suomeen vaikuttavat kaikkeen taloudelliseen aktiivisuuteen. Tämä vaikuttaa myös Suomen ns. maarisktiin eli kuinka riskialttiina sijoittajat ja osajat pitävät Suomea. Valiokunta pitää välttämättömänä, että tämä näkökulma otetaan huomioon Suomen neuvottelutavoitteissa.

Ennakkovaikuttamisen keskeinen merkitys tavoitellun lopputuloksen saavuttamiseksi

Talousvaliokunta korostaa, että EU:n talouden ohjauskehikon uudistamisessa on kysymys erittäin tärkeästä jäsenmaiden finanssipolitiikan liikkumavaraan puuttuvasta sääntelystä. Lisäksi Suomen nopea velkaantumiskehitys merkitsee sitä, että toteutuessaan EU-tason ohjaustoimet tulevat olennaisesti vaikuttamaan Suomen kansallisiin päätöksentekomahdollisuuksiin. Valiokunta tähdentää aktiivisen ja oikea-aikaisen ennakkovaikuttamisen merkitystä ja Suomen näkökulmasta kannatettavien linjausten tarjoamista sekä komissiolle ja muille EU:n instituutioille että muille samanmielisille jäsenmaille. Valiokunta huomauttaa, että aika ennen komission varsinaisten ehdotusten antamista tulisi hyödyntää maksimaalisesti, jotta Suomelle tärkeät näkökohdat tulevat ehdotuksessa riittävällä tavalla huomioiduiksi.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta toteaa, että EU:n talouspolitiikan ohjausmekanismin toimivuuden onnistuminen edellyttää taitavaa tasapainoilua, jotta voidaan varmistaa julkisen talouden tasapainon saavuttaminen, sääntöjen noudattaminen ja toisaalta sallia tarvittavat joustot siltä osin kuin se on välttämätöntä esimerkiksi tärkeiden investointien toteutumisen varmistamiseksi. Lähtökohtana on kuitenkin oltava selkeät säännöt, joissa tähdennetään kunkin jäsenvaltion vastuuta omasta taloudestaan ja veloistaan. Lisäksi mekanismin tulee varmistaa sääntöjen noudattamisen valvonta sekä tehokkaat sanktiot säännösten rikkomisesta. Esimerkiksi mahdollisuus pidättää jäsenmaalta EU:n rakennerahastovaroja voisi olla tehokas keino myös talouspoliittisen ohjauksen välineenä. Valiokunta korostaa aktiivisen ennakkovaikuttamisen merkitystä Suomen kannalta hyvän neuvottelutuloksen saavuttamiseksi.

Talousvaliokunta korostaa kasvun, tuottavuuden ja kilpailukyvyn ja finanssipolitiikan kohtalon yhteyttä. Jos jäsenmaiden taloutta ei saada kasvu-uralle, velkaantumiskehitys kiihtyy entisestään. Tarvitaankin innovaatioita, osaamisen kehittämistä ja investointeja mahdollistavaa lainsäädäntöä, jolla ohjataan tavoitteita, mutta mahdollistetaan erilaiset keinot niiden toteuttamiseksi. Valiokunta huomauttaa, että talouden saaminen kasvu-uralle on erittäin merkityksellistä myös Suomelle, jonka velkaantuminen on kiihtynyt viime vuosina.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin täsmennyksin ja täydennyksin valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp

Helsingissä 27.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok
varapuheenjohtaja Katri Kulmuni kesk
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Sakari Puisto ps (osittain)
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Hussein al-Taei sd
jäsen Veikko Vallin ps
jäsen Tuula Vätönen sd
jäsen Johannes Vartiainen vas
varajäsen Kai Mykkänen kok
varajäsen Juha Mäenpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihti-Kekkonen

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide 1

Perustelut

Euroopan unionia on kehitettävä arvoyhteisönä. Talous luo Euroopan kansalaisille vaurautta ja hyvinvointia. Yhteiset arvot — ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate ja demokratia — sitovat meidät yhteen. EU:sta löytyvät maailman vapaimmat, vauraimmat, demokraattisimmat ja turvallisimmat maat. Suomen politiikan tavoitteena on Euroopan unioni, joka toimii yhtenäisesti ja uskottavasti, liberaalin demokratian arvoja vaalien kansalaistensa parhaaksi.

Talousalueen näkymät on määrätietoisella politiikalla käännettävä jälleen positiivisiksi. Julkisten talouksien vahvistaminen on välttämätöntä EU-maiden resilienssin kasvattamiseksi. Vahvat julkiset taloudet luovat riippumattomuutta sekä toimintavapautta toimia kriisitilanteissa. On kaikkien Euroopan kansalaisten etu, että julkiset taloudet ovat riittävän vahvoja kantamaan sosiaalisen vastuunsa sekä ratkaisemaan ilmastomuutoksen kaltaisia ongelmia.

Talouspolitiikan ohjauskehikko on vanhentunut, eikä sen avulla ole pystytty palauttamaan julkisia talouksia kestäväälle uralle. Sääntökehikon uudistaminen on mahdollista, mutta vastapainoksi tulee vaatia ratkaisuja, jotka aidosti luovat kannustimet vastuulliseen talouspolitiikkaan. Lopulta sääntöperustainen julkisten talouksien ohjauskehikko toimii ainoastaan, jos riittävä poliittinen tahtotila syntyy.

Suomi haluaa kehittää EU:n raha- ja talousunionia nykyistä kunnianhimoisemmin. Suomen kannoissa tulee tunnustaa, että ylivelkaantuminen, markkinakurin puute sekä jäsenvaltioiden ja pankkien välinen kohtalonyhteys ovat talous- ja rahaliiton merkittävimmät kehityskohteet. Sääntökehikon uudistamisen keskeisenä tavoitteena tulee olla kehikon uskottavuuden palauttaminen. Velka- ja alijäämäkriteereiden muuttamiselle tai perussopimusten avaamiselle ei ole tarvetta.

Myönteistä kasvunäkymää ei voida luoda velan varaan. Toimivaa demokratiaa ja kasvavaa hyvinvointia voidaan rakentaa vain vapaan markkinatalouden ja kestävän julkisen sektorin varaan. Siksi euroalueen taloussääntöjen vahvistaminen on kannatettavaa. Kestävän talouspolitiikan säännöt ovat ennen kaikkea pienen jäsenmaan etu.

Hallituksen ennakkovaikuttaminen on puutteellista

Hallituksen linja on lähinnä kuvailevaa ja jää laajoilta osin täsmentymättömäksi, mikä myös lausuntopalautteen perusteella alleviivaa valtioneuvoston heikkoa etukäteisvaikuttamista. Suomella tulisi olla jo tässä vaiheessa selkeät ehdotukset talous- ja rahaliiton edistämisestä. Hallituksen lähtökohta siitä, että talouspolitiikan vastuut ja velvoitteet kuuluvat jäsenmaille, on hyvä. Jää kuitenkin epäselväksi, millä keinoin hallitus haluaa tavoitetta edistää.

Heikko vaikuttaminen ja linjattomuus on ollut hallituksen EU-vaikuttamisessa leimallista. Muiden esitysten kommentointi jälkikäteen ilman selkeää linjaa on epäonnistuminen EU-vaikuttamisessa. Asioihin reagoidaan vasta, kun konkreettisia esityksiä on tehty. Tehokkainta olisi muodos-

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp
Eriävä mielipide 1

taa selkeä näkemys hyvissä ajoin ja pyrkiä edistämään sitä aktiivisesti samanmielisten liittolaisten kanssa.

Julkisen talouden seuranta ja no bail out -periaate

Suomen linjan talouspolitiikan sääntökehikon uudistamisesta tulee perustua eduskunnan hyväksymiin linjauksiin sitoutumisesta markkinakurin ja no bail out -periaatteen uskottavaan edistämiseen (VaVM 4/2021 vp — HE 260/2020 vp). Uudistaminen tarkoittaa siis vastuullisen talouspolitiikan vahvistamista. Suomen kannoista ei voi jäädä vaikutelmaa, että tästä periaatteesta oltai-
siin joustamassa.

Velkakestävyuden vahvistamisen tulee olla kunkin jäsenmaan tavoite, johon pyritään ilman ulkopuolista poliittista ohjausta. Toteutuessaan markkinakuri toteuttaa tämän periaatteen. Markkinakuriin nojaaminen tarkoittaa käytännössä, että velan saatavuus ja hinta määräytyvät kysynnän ja tarjonnan mukaan rahoitusmarkkinoilla ilman, että siihen vaikutetaan poliittisesti. Korkoon vaikuttaa valtion velanhoitokyky, jota markkinaosapuolet arvioivat. Siten markkinat ovat objektiivinen taho arvioimaan maksukykyä. Tämä luo velkakestävydestä automaattisesti rajoitteen, jota kunkin jäsenmaan kannattaa noudattaa riippumatta EU:n sääntökehikosta.

Suomen on sitouduttava Euroopan yhteisen velkajärjestelymekanismin perustamiseen sekä purkamaan no bail out -periaatteen ja markkinakurin toteutumisen esteitä. Markkinaehtoisuus julkisen velan hinnoittelussa ei voi toteutua ilman uskottavaa mahdollisuutta valtion velkajärjestelyyn. Velkajärjestelymekanismi tulee rakentaa Euroopan vakausmekanismin pohjalle. Sen toiminta tulee kytkeä valtioiden velkaantumista koskevien sääntöjen noudattamiseen.

EVM:n roolia tulee kehittää eurooppalaisen valuuttarahaston suuntaan. Rahoitusväline tulee saat-
taa osaksi EU:n sopimuskehikkoa. Lisäksi sille tulee myöntää laajemmat mahdollisuudet tarjota jäsenmaille ehdollisia lainatarjouksia.

Sääntökehikossa pyritään kasvattamaan kansallista sitoutumista ja toisaalta seurantaa sekä suunnittelussa että jälkikäteisarvioinnissa. Nettomenouran ja finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien laatimisessa valvontaa toimittaisivat kansalliset instituutiot kansallisen sitoutumisen vahvistamiseksi. Kokoomus katsoo hyvänä suuntana arvioida konkreettisia seuraamuksia, mikäli velkakestävyyttä vahvistavia suunnitelmia ei toteuteta. Tarkastelussa tulisi olla myös koheesiotukien jäädyttäminen.

Komission ja muiden mahdollisten lopullisten EU-tason instituutioiden roolin uudistaminen tulee arvioida huolellisesti. Realismia on, että komission esityksessä esitetyn kaltaisia seurantamekanismeja sisältyy jo nykyiseen sääntökehikkoon ja niiden ohjaava vaikutus on ollut vajavainen.

Investointien käsittely sääntökehikossa

Suomen tulee suhtautua erittäin pidättäytyvästi joustavuuteen sääntökehikossa. Julkisen talouden hoitoon liittyvien sääntöjen on oltava yksiselitteisiä ja tarkoin rajattuja. Eri menojen jaottelu ilman erittäin selkeää kriteeristöä johtaa tulkintaongelmaan. Esimerkiksi sopivat Marinin hallituksen tulevaisuusinvestoinnit, jotka tosiasiallisesti ovat valtaosin tavallisia kulutusmenoja. Huo-

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp
Eriävä mielipide 1

mautamme myös, että vihreään siirtymään kuuluvat päästöttömään tuotantoon tähtäävät investoinnit tehdään valtaosin yksityisellä sektorilla. Suomen kannan tulisi olla ennakkoon äärimmäisen tiukasti rajattu sen suhteen, millaisten rakenteellisten uudistusten toteuttamiseen lisäsopeutusaikaa on mahdollista myöntää.

Vaatimukset investointimenojen erilaisesta luokittelusta jäsenmaista, joiden julkisia talouksia ei ole hoidettu vastuullisesti ja sopeutuksia on toteutettu investointimenoja vähentämällä. Julkisen talouden velkakestävyys kannalta ei kuitenkaan ole merkityksellistä se, miten menot on luokiteltu. Julkisen velan hinta määräytyy markkinoilla, ja tulkinta tapahtuu automaattisesti markkinaosapuolten toimesta.

Tulkinnanvaraisuus menojen luokittelussa voisi johtaa epäoikeudenmukaiseen tilanteeseen eri osissa rahaliittoa. Epäselvät kriteerit voivat johtaa erilaisiin tulkintoihin menojen luokittelussa ja houkutukseen lajitella menot uudelleen paremman velkakestävyystunnusluvun saavuttamiseksi. Tällainen tilanne tarkoittaisi tosiasiallisesti erilaisia velkakestävyyssääntöjä eri jäsenmaissa. Tämä olisi vastoin sääntökehikon uudistamisen tavoitteita. Mikäli selkeää kriteeristöä ei kyetä luomaan, ei julkisten menojen luokittelussa tule edetä.

Rahaliiton ja pääomamarkkinoiden syventäminen

Euroopan keskuspankin (EKP) roolia tulee selkeyttää finanssi- ja koronavirukseen jälkeisessä ajassa, kun keskuspankkirahoituksen osuus jäsenvaltioiden sekä sisämarkkina-alueen yritysten velasta on kasvanut merkittävästi. EKP ei voi olla jäsenmaiden tai EU:n finanssipolitiikan jatke tai korvaaja. Keskuspankki kykenee edistämään hintavakaustavoitettaan tehokkaasti vain mahdollisimman itsenäisellä ja vahvalla mandaatilla. No bail out -periaate tulee toteuttaa siksi myös EKP:n säännöissä. Laajamittaisista osto-ohjelmista tulee pidättäytyä ja EKP:n on noudatettava tiukasti pääoma-avainta muissa kuin euroalueen yhteisen velan ostoissa.

Pääomamarkkinoiden uskottavan edistämisen on myös oltava välttämätön ehto sääntökehikon joustavuudelle. Pankkiunioni on saatettava loppuun ja pääomamarkkinaunioni on rakennettava yhdessä sovittujen suuntaviivojen mukaisesti. Yhteisestä talletussuojasta voidaan aloittaa keskustelut, mutta ei ennen kuin nykyisiä riskejä on riittävästi vähennetty. Pääomamarkkinoiden rajat ylittävien esteiden purkamista tulee jatkaa.

Tällä hetkellä pankkien vakavaraisuuskriteeristö tosiasiallisesti estää uskottavan no bail out -periaatteen toteutumisen. Jäsenmaiden liikkeelle laskema velka luokitellaan kokonaan riskittömäksi riippumatta jäsenmaan tosiasiallisesta velkakestävyystilanteesta. Siksi vakavaraisuuskriteereissä tulee edellyttää kohtuullisia riskipainoja myös julkiselle velalle.

Lopuksi

Eduskunta on vahvistanut Suomen EU-talouspolitiikan tavoitteiksi jokaisen maan vastuun omasta taloudestaan ja veloistaan sekä no bail out -periaatteen uskottavan palauttamisen (VaVM 4/2021 vp — HE 260/2020 vp). Huomautamme, että ilman konkreettisia politiikkaehdotuksia näiden periaatteiden toteuttamiseksi on tosiasiallista sitoutumista vastuulliseen taloudenpitoon realistisesti vaikea kuvitella.

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp
Eriävä mielipide 1

Suomelle hallituksen päätös jättää määrittelemättä konkreettiset politiikkaehdotukset talouspolitiikan sääntökehikon vahvistamiseksi on virhe. Samoin hallitus on epäonnistunut ennakkovaikuttamisessa sekä tehokkaan yhteistyön rakentamisessa sellaisten jäsenmaiden kanssa, jotka jakavat Suomen talouspolitiikalle asettamat tavoitteet. Ennakkovaikuttaminen on ollut käytännössä mahdotonta ilman konkreettisia politiikkaehdotuksia.

On Euroopan kansalaisten etu, että rahaliiton sääntöjä vahvistetaan siten, että ne ovat osa vaakaamman rahaliiton, parempien julkisten palveluiden ja vapaampien markkinoiden rakentamista.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 27.1.2023

Sanni Grahn-Laasonen kok
Kai Mykkänen kok

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp
Eriävä mielipide 2

Eriävä mielipide 2

Perustelut

Talousvaliokunnan alkuperäinen E-kirje ja siihen liittyvä jatkokirje eivät peruseriaatteiltaan ole kovinkaan erilaisia. Tämä huomioden on rehellistä todeta, ettei asia ole juuri edennyt uusilla näkökulmilla. Tämän eriävän mielipiteen tarkoitus on tuoda uusia ajatuksia EU:n talouspolitiikkaan.

Komission lujat kiinnitykset johtavat hyvin suurella todennäköisyydellä Suomelle epäedullisiin ratkaisuihin. Tästä on kokeellista näyttöä yli kymmenen viime vuoden ajalta. Nämä kiinnitykset ovat euromaiden velkajärjestelyjen välttäminen, markkinakurin tehokkaasta ohjausvaikutuksesta kieltäytyminen sekä valuuttaunionin tilapäisenkin purkamisen estäminen.

Suuret velkataakat

Joidenkin jäsenmaiden suuret velkaisuustasot johtavat herkästi rahoituskriisiin, tukipaketteihin, markkinahäiriöihin ja epäsymmetrisiin tulonsiirtoihin, jos valtionvelkoja ei voida järjestellä uudelleen. Velkajärjestelyt merkitsevät luottotappioita, mutta ne kuuluvat oleellisesti markkinatalouteen.

Taloustieteen tulokset tukevat näkemystä, että julkisen talouden ongelmien takana on yleisesti ns. common pool -ongelma. Sen mukaan julkisten menojen saajat eivät täysin sisäistä menojen kustannuksia, jos he eivät itse myös vastaa noista kustannuksista.

Common pool -ongelma korostuu helposti talous- ja rahaliitoissa. Jäsenvaltioiden hallituksilla on kannustin hyötyä mahdollisimman paljon esimerkiksi unionin yhteisestä budjetista ja keskuspankin tuesta.

On huomioitava, ettei ylisuuri velka katoa pelkästään velkarahoitetuilla tukipaketeilla tai tulonsiirroilla. Ongelmaa ylläpidetään ja se on vaarassa toistua. Moraalikadon ja common pool -ongelman myötä kannustimet korjata tilanne puuttuvat. Tulonsiirroista tulee siten herkästi pysyviä, mutta jos maksajat niistä kieltäytyvät, syntyy vaikeita rahoituskriisejä ja maksukykyongelmia.

Suomen on siis jatkossakin hyväksyttävä tulonsiirrot, EU-tason yhteisvelka tai tukipaketit, mikäli velkajärjestelyjä ei saada käyttöön. Tähän tuskin on poliittista halua.

Keskimäärin EU:ssa velkaantuminen ei ole vähentynyt nousukausilla eikä riittäviä taloudellisia puskureita ole luotu laskukausia varten, vaikka jäsenvaltioiden talouspolitiikkaa on pyritty ohjaamaan jo pitkään yhteisillä säännöillä.

Erityisesti valuuttaunionissa on perusteita säännöille, jotka ohjaavat vastuulliseen finanssipolitiikkaan. Pahimmillaan ylivelkaantumisen aiheuttama velkakriisi välittyy rahoitusmarkkinoiden kautta rahaliiton muihin jäsenmaiin. Syntyy negatiivisia ulkoisvaikutuksia ja pahimmillaan systeemisiä sokkeja. Jäsenmaan liiallinen velkaantuminen on riski myös keskuspankin itsenäisyy-

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp
Eriävä mielipide 2

delle, sillä keskuspankin voi olla mahdotonta olla pelastamatta ylivelkaantunutta valtiota finanssikriisin välttämiseksi, vaikka toimi olisi sen mandaatin vastainen.

Markkinakurista luopuminen

Euroalueella alkoi uusi ajanjakso finanssikriisin jäädytettyä rahoitusmarkkinat. Kreikka oli jo vuosien ajan turvautunut mittavaan velkarahoitukseen. Rahoitusmarkkinoiden jäädyttyä Kreikka ei saanut enää huokeahkoa velkarahaa, ja maa ajautui rahoituskriisiin.

Tätä ennen markkinakuria ei EU:ssa ollut juuri mietitty. Rahoituskriisien näennäisen ratkaisemisen poliittinen hinta oli suuri kriisien maksajiksi joutuneissa jäsenmaissa. Velkajärjestelyjen sijaan velkaa käytännössä tasattiin muiden jäsenmaiden kannettavaksi. Markkinakuri käytännössä lopetettiin Euroopan keskuspankin alettua ostaa muun muassa jäsenmaiden velkakirjoja aiheuttaakseen keinotekoista kysyntää näille velkakirjoille, mikä vähensi markkinakurin ohjausvaikutusta.

Jos jäsenvaltion poliittinen järjestelmä on haluton harjoittamaan vastuullista talouspolitiikkaa, unioni tuskin kykenee asiaa korjaamaan. Kehikkoon sisältyvät sanktiot eivät ole uskottavia, ja kovakourainen toimenpide kostautuu EU-kriittisenä reaktiona kansallisissa vaaleissa.

Velkajärjestelyjen ja tulonsiirtojen kiertäminen keskuspankkirahoituksella johti lopulta inflaation ripeään kiihtymiseen ja sitä kautta uusiin ongelmiin.

Valuuttaunioni kuin vankila

Euroalueelta ei ole toistaiseksi vielä kukaan eronnut. Käytännössä Kreikka oli eurosta väliaikaisesti tauolla, kun maa otti käyttöön pääomakontrollit estääkseen valuuttapaon. Eurojärjestelmän yksi keskeinen pilari on pääomien vapaa liikkuminen, mitä vastaan Kreikka siis tietoisesti toimi.

Eurojärjestelmästä eroaminen on kielletty puheenaihe. Muistutamme valtiovarainvaliokunnan mietinnön (VaVM 4/2021 vp) ensimmäisessä vastalauseessa esitetyistä lausumaehdotuksista, sillä ne ovat edelleen hyvin ajankohtaiset.

Eurojäsenyyden peruuttamattomuus merkitsee, että rahoitusvaikeuksiin joutuva, ainakin riittävän suuri euromaa voi menestyksellisesti uhata euroerolla, mikäli sille ei järjestetä rahoitustukea. Tämän takia unioni joutuu käytännössä poikkeamaan tukirahoituksesta perussopimuksessa sovitusta kiellosta, järjestämään aina uusia tulonsiirtoja varmistavia järjestelmiä tai viime kädessä myöntämään perussopimusta kiertäen keskuspankkirahoitusta näille jäsenmaille.

Yhteisvaluutan periaatteet romuttuvat

Yhteisvaluutan perusperiaatteisiin kuului oleellisesti se, että jäsenmailla on yhteinen rahapolitiikka. Tätä tointa hoitaa Euroopan keskuspankki. Tästä aivan keskeisestä periaatteesta on jo osittain luovuttu, kun EKP on valmistautunut jäsenmaiden eriarvoiseen kohteluun. Komissio on ilmoittanut nyt tavoitteekseen laajentaa tätä eriarvoista kohtelua.

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp
Eriävä mielipide 2

Maakohtaisuuden ja kansallisten valvojien roolin kasvattaminen johtaisi todennäköisesti hajanaisempaan finanssipolitiikkaan Euroopassa. Vaikka maakohtaisuuden lisääminen on tutkijoiden mukaan perusteltua, se herättää kysymyksen siitä, miten maiden yhdenmukainen kohtelu varmistetaan erityisesti siinä vaiheessa, kun jäsenmaat neuvottelevat rakenne- ja finanssipolitiikastaan kahden kesken komission kanssa.

Ääneen sanomaton viesti vaikuttaa siltä, että eurojärjestelmän toimivuus on kyseenalaistettu niin EKP:ssa kuin Euroopan komissiossakin. Suomen huoli tästä käsillä olevasta kehityskulusta johtuu maamme kansantalouden pienestä koosta, verrataan sitä sitten euromaihin tai kaikkiin EU-jäsen maihin.

On myös huomioitava, että asiantuntijalausunnossa ilmoitetaan, että EU-jäsenmaiden talouspoliittisten päätösten vastuu ja seuraukset tulisi palauttaa jäsenmaille itselleen. Tämä palauttaisi myös markkinakurin ohjaavan vaikutuksen.

Asiantuntijalausuntojen pohjalta keskeisiä ehdotuksia

EU:n haaste ei kuitenkaan tähänkään asti ole ollut sääntöjen keksimisessä vaan niiden tehokkaassa soveltamisessa ja täytäntöönpanemisessa. Tälläkin komission ehdotuksella on käytännössä pidemmällä aikavälillä kielteisiä vaikutuksia joko unionin uskottavuuteen, jäsenmaiden suveriniteettiin tai molempiin.

Komission ehdotus ei myöskään ratkaise EU:n finanssipolitiikan perusongelmaa, joka liittyy sen tehokkuuteen ja uskottavuuteen niin kauan kuin jäsenmaat haluavat säilyttää poliittisen suveriniteettinsä. Jos tunnustetaan se, että EU ei voi estää jäsenvaltioiden huonoa talouspolitiikkaa, tulee keskustella myös tämän seurauksista. Tämänkaltaista keskustelua komission tiedonantoon tai valtioneuvoston kirjelmään ei sisälly.

Luopuminen näistä unionin periaatteista vaatisi toisaalta järjestelmän, joka sallisi jäsenmaan tilapäisen euroeron, toisaalta Suomen jo kannattaman järjestelmän maksukyvyttömän jäsenmaan valtionvelan järjestelemisestä. Näillä kahdella uudistuksella palaisivat myös jäsenmaiden vastuu omasta talouspolitiikastaan ja velastaan, rahoitusmarkkinoiden merkitys talouspolitiikan kestävyysarvioinnille sekä riippumaton houkutin velkaantumisen rajoittamiseksi. Samalla euron uskottavuus ja vakaus saattaisivat vahvistua, kun heikoille jäsenmaille avautuisi mahdollisuus — tai ehkä jopa pakko — vahvistaa taloutensa rakenteita euroalueen ja sen tiukan säännösten ulkopuolella.

Mainituista uudistuksista on tilapäistä euroeroa valitettavasti ainakin toistaiseksi huonosti selvitetty hallinnollisella tasolla. Sellainen uudistus ei kuitenkaan välttämättä olisi eurojärjestelmälle kohtalokas muutos ja ansaitsisi perusteellisen selvityksen erityisesti silloin, kun talouspolitiikan koordinoinnin vaikeuksia yritetään ratkaista. Eduskunta voisi harkita, olisiko perusteltua esittää toteutettavaksi tätä asiaa koskeva riippumaton selvitys (unionin ulkopuoleltakin asiantuntijoita?) mieluiten unionin mutta tarvittaessa pelkästään Suomen omin voimin.

Jos jäsenvaltioilla käytännössä on mahdollisuus tehdä talouspoliittisia päätöksiään sangen vapaasti, yksin kansallisista lähtökohdista, sen tulosten paikkaaminen yhteisistä varoista luo vai-

Valiokunnan lausunto TaVL 70/2022 vp
Eriävä mielipide 1

keasti hallittavan jännitteen, jonka vaikutuksista unionin tulevaisuuteen tulisi käydä avointa keskustelua.

Yhteenveto

Mainitut ongelmat eivät tule ratkaistuksi komission kiinnityksillä. Toisaalta on ymmärrettävää, ettei komissio tai EKP lähde tavoittelemaan toimivaa markkinataloutta, mikäli se vaatisi eurojärjestelmän purkua joko kokonaan tai osittain. Siksi jäsenmaiden tulee itse harkita omista lähtökohdistaan, onko niiden taloudellinen kehitys ollut toivotun kaltainen viimeisten noin kymmenen vuoden aikana.

Talousvaliokunnan näkemys on, ettei Suomen talouden kehitys ole edennyt toivotulla tavalla, ja siitä syystä Suomen tulisi harkita vaihtoehtoja eurojärjestelmän kehitykselle. Kehotamme suurta valiokuntaa harkitsemaan talousvaliokunnan saaman asiantuntijalausunnon pohjalta selvityksen laatimista tilapäisen euroeron tuomista mahdollisuuksista ja haasteista sekä maksukyvyttömän jäsenmaan valtionvelan järjestelemisestä.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 27.1.2023

Veikko Vallin ps
Minna Reijonen ps
Sakari Puisto ps
Juha Mäenpää ps